

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

E-ISSN: 2651-3013

Cilt: 4 Sayı: 1 Şubat 2021

ss. 409-441

Makalenin Geliş

Tarihi

31/12/2020

Makalenin

Kabul Tarihi

18/02/2021

Yayın Tarihi

28/02/2021

NÂBÎ'NİN FARŞÇA KASİDELERİ VE TÜRKÇE TERCEMESİ

Şebnem Şerife ÖRDEK¹

ÖZET²

Klasik Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden olan Nâbî, 17. yüzyıl şiiri denildiğinde aklımıza ilk gelen şairlerdendir. Nâbî, yaşadığı dönemde yazdığı hikemî şiirleri ile kendisine has bir üsluba sahiptir. Kendisinden sonraki dönemlerde de şairin hikemî söylemi diğer şairleri etkilemiş ve Nâbî takipçilerinin oluşmasına sebep olmuştur.

Nâbî ile ilgili tarafımızdan yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucunda Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail bölümünde 488 numarada kayıtlı Türkçe Divanı'nın yazma nüshasında yer alan Farsça ve Arapça manzumelerin varlığı dikkat çekmiştir. Farsça Divançe ve yayımlanan Türkçe Divan içerisinde yer almayan bu manzumeler arasında kaside, rubai, kıta, lugaz ve tarihler yer almaktadır.

Bu çalışmada, bahsi geçen manzumeler arasında yer alan üç Farsça kaside ele alınacak olup çeviriyazılı metinleri ve tercemeleri verilerek söz konusu kasideler, şekil ve muhteva açısından değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: 17. Yüzyıl, Nâbî, Farsça Kaside, Türkçe Terceme, Çeviriyazı.

¹ Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı ABD., serifeordek@nevsehir.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7909-3398

² Bu çalışma, I. Uluslararası Harran Multidisipliner Çalışmalar Kongresi'nde tarafımdan sunulan *Urfalı Nâbî'nin Yayınlanmamış Farsça Kasideleri* adlı bildirinin, Türkçe tercemeler ve şekil-muhteva incelemesi eklenerek genişletilmiş halidir.

NÂBÎ'S PERSIAN QASIDAS AND TURKISH TRANSLATION

ABSTRACT

Nâbî, one of the important figures of classical Turkish literature, is one of the first poets that come to mind when we talk about 17th century poetry. Nâbî has a unique style with his story poems written during his lifetime. In the periods after him, the poet's narrative has influenced other poets and led to the formation of Nâbî followers.

As a result of the researches and examinations made by us about Nâbî, the presence of Persian and Arabic poems in the manuscript of the Turkish Divan registered at the number 488 in the Süleymaniye Library, Lala İsmail section drew attention. These poems that are not included in the Persian Divan and the published Turkish Divan include qasida, rubai, continent, lugaz and dates.

In this study, three Persian qasida, which are among the aforementioned poems, will be dealt with, and their translated texts and translations will be given and the said qasidas will be evaluated in terms of form and content.

Keywords: 17th Century, Nâbî, Persian Qasida, Turkish Translation, Transcriptions.

GİRİŞ

Manzum ve mensur birçok eserin sahibi olan Nâbî, bu eserlerinde ortaya koyduğu edebî kişiliğiyle yaşadığı dönemde ve sonrasında adından sıkça söz ettiren bir şair olmuştur. Hoş sohbeti ve nüktedanlığı nedeniyle birçok meclisin aranan kişisi haline gelmiştir.

Şairin, Türkçe Divanına ve Farsça Divançesine bakıldığında çağına göre dilinin oldukça açık ve anlaşılır olduğu, şiirlerinde atasözlerine, deyimlere, sosyal eleştiriye yer verdiği görülmektedir. Ayrıca eserlerinde hikemî söyleyişe, anlam ve düşünceye ayrı bir önem verdiği, şiirlerinde söylenmemiş, işitilmemiş manâların peşinden koştuğu aşikârdır.

Nâbî, bazı şiirlerinde sade dil taraftarı olduğunu belirtirken bazı şiirlerinde de sanatlı söz söylemenin önemini vurgulamıştır. Sanatsız söylenmiş sözü cazibesiz bulmuş ve sanatlı söz söylerken de özlü, açık ve hikmetli söylemenin önemli olduğunu belirtmiştir.

Nâbî'nin şiir anlayışında etkili olan unsurlardan biri de mizacıdır. Yaratılışın sırrını ve hikmetini, şiirlerinde uzun uzun ele alan şair, yaşadığı devrin sosyal

durumuna geniş yer vermiştir. Bu bakımdan Nâbî, kendi iç dünyasından ziyade, topluma yönelmiş bir şairdir.

Nâbî'nin gerek Türkçe kasidelerinde gerek bu çalışmanın konusunu oluşturan Farsça kasidelerinde şekil ve muhteva açısından her bir kasidesinin kendine has özellikleri olduğu dikkat çekmektedir. Şairin, Türkçe Divanı içerisinde yer alan kasidelerinde işlediği konuların büyük bir bölümü medhiyeden oluşmaktadır. Nâbî'nin bu kasidelerinde samimi ifadeler kullandığı görülmektedir. Medhiyelerinde riyadan kaçındığını bizzat kendisi dile getirmektedir. Ayrıca söz konusu kasidelerde oldukça kalabalık bir şahıs kadrosu göze çarpmaktadır. Bunların dışında, Nâbî'nin kasidelerinde bizzat kendisiyle ilgili birtakım bilgilere de ulaşmak mümkündür. Bu bilgilerin çoğu hayatı, sanatı, düşünceleri ve çevresiyle ilgili önemli bilgilerdir (Bilkan, 1987: 32-34).

Şairin kasideleri dil konusunda da önemli ve kendine has özellikler göstermektedir. Her ne kadar sade dil taraftarı olduğunu belirtse de kasidelerinde kullandığı üçlü ve dörtlü tamlamalar ve arkaik kelimeler, ağır ve sanatlı bir söyleyiş savunduğu sade dil düşüncesiyle ters düşmektedir. Ayrıca Nâbî'nin çoğu zaman kasidelerinde kendi duygu ve düşüncelerini aktarmak için tabiattaki kimi varlıkları, cisimleri ve eşyaları kişileştirerek konuştuğu, anlatımında teşhis ve intak sanatına başvurduğu görülmektedir. Şairin kasidelerinde görülen en önemli hususlardan biri ise sosyal tenkide geniş yer vermiş olmasıdır (Bilkan, 1987: 32-34).

Nâbî, bu çalışmaya konu olan üç Farsça kasidesinde ise klasik kaside anlayışında mevcut olan bazı bölümleri oldukça az işlemiştir. Hatta bazı bölümlere de hiç yer vermediği dikkat çekmektedir. Bahsi geçen dinî muhtevalı üç kasidenin ikisi Hz. Muhammed'e yazılmış naat, diğeri ise Hz. Ali için yazılmış küçük bir medhiyedir. Bu çalışmada, söz konusu kasidelerin şekil ve muhteva özelliklerinden bahsedildikten sonra manzumelerin çeviriyazılı metnine ve dipnotta ise beyitlerin Türkçe tercemelerine yer verilecektir.

1. Kasidelerin Genel Özellikleri

Nâbî'nin kaleme aldığı üç Farsça kaside toplam 165 beyitten oluşmaktadır. *Kasîde-i Fârsî Ender Na't-ı Fahrû'l-âlemîn Muhammedü'l-'Arabî Sallallâhü Te'âlâ 'Aleyhi 'Alâ Âlihi Ve Evlâdihi Ve Ezvâcihi Ve Sellem* başlığını taşıyan ilk kaside 55, *Kasîde-i Fârsî Ender Na't-ı Fahrû'l-âlem Nebiyyi Muhterem Sallallâhü Te'âlâ 'Aleyhi Ve Sellem* başlığını taşıyan ikinci kaside 81, *Kasîde-i*

Beççe Ender Medh-i Esedullâhi'l-Gâlib 'Alî Bin Ebâ Tâlib Keremmullâhu Vechehu başlığını taşıyan üçüncü kaside ise 29 beyittir. Bahsi geçen kasidelerden ikisinin, kasidede beyit sayısı açısından makbul görülen 31-99 beyit sınırının içerisinde yer aldığı görülmektedir. 29 beyitlik son kaside ise bu genel kabulün dışında kalmaktadır.

Kasidelerin her birinde aruzun farklı kalıpları kullanılmıştır. İlk kaside, aruzun Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün kalıbıyla, ikinci kaside Türk edebiyatında en çok tercih edilen kalıplar arasında yer alan Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün kalıbıyla, üçüncü kaside ise Mef'ülü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. Kasidelerin bazı beyitlerinde küçük aruz hataları ve hece eksiklikleri dikkat çekse de Nâbî'nin, vezin ve kafiyeyi ustalıklı kullandığı görülmektedir.

K. No.	Nazım Türü	Varak Numarası	Beyit Sayısı	Vezin
1	Naat	7b-8b	55	Mefâ'ilün/Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün
2	Naat	8b-10b	81	Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün
3	Medhiye	12b-13a	29	Mef'ülü / Fâ'ilâtü /Mefâ'ilü / Fâ'ilün

İlk kasidede kafiyeyi meydana getiren seslerin “-âr” olduğu görülmektedir. Redifin kullanılmadığı kasidede, şairin mürdef kafiyeyi tercih ettiği görülmektedir. Redif eksikliği bir bakıma mürdef kafiyenin ses zenginliği ile giderilmiştir. İkinci kasidede, “-yı men” ifadesi redif olarak seçilmiştir. Buradaki kafiye çeşidi ise mücerredir. Üçüncü kasidede, “-i Ali” ifadesi rediftir. İkinci kasidede olduğu gibi burada da mücerred kafiye tercih edilmiştir.

Kaside	Kafiye		Redif
	Mürdef	Mücerred	
1	-âr	-	-
2	-	-â	-yı men
3	-	-et/-at	-i Ali

Kaside nazım şekli, nesib (teşbîb), girizgâh, medhiye, tegazzül, fahriye ve dua bölümlerinden meydana gelmektedir. Nâbî'nin birinci ve ikinci kasidede, klasik kaside tertibinde olması gereken bölümlere büyük ölçüde yer verdiği görülmektedir. Birinci kasideye, felekten yakındığı nesib bölümüyle başlayan şair, bir girizgâh beytiyle tegazzül bölümüne geçmektedir. Tegazzül kısmında

yer alan 7 beyitlik gazelin ardından medhiye kısmına geçen şair, dinî unsurları estetik bir biçimde kullanarak Hz. Muhammed'i yoğun bir anlatım ve sanatlı bir dille övmektedir. Nâbî'nin bu kasideyi, fahriye ve dua bölümlerine de yer vererek tamamladığı görülmektedir. Bu kısımda ise şair, günâhkar bir kul olduğunu belirterek samimi ve içten bir dille Hz. Peygamber'e sığınmaktadır. Hz. Peygamber'den şefaath ve Allah'tan rahmet talep etmektedir. Son olarak ise yazdığı şiirlerin çiçekler gibi saçılmasını ve her yere yayılmasını dilemektedir. Şair, anlam inceliği ve derinliğinin dikkat çektiği ikinci kasidesine, ölçülü sözün ve manânın önemini vurgulayarak ve yokluktan (fenâ) bahsederek başlamaktadır. Kasidede, medhiye, fahriye ve dua bölümleri yer almaktadır. Bu kasidesinde diğerlerine göre daha sanatlı ve girift söylemlere yer veren şairin medhiye kısmında, yine sanatlı bir anlatımla Hz. Muhammed'in övgüsüne yer verdiği görülmektedir. Tegazzül kısmının yer almadığı kasidede, Nâbî'nin fahriye bölümüne önceki kasideye göre daha geniş yer ayırdığı dikkat çekmektedir.

Üçüncü kasidede ise şairin, klasik kaside tertibinde olması gereken bölümlere pek riayet etmediği görülmektedir. Büyük ölçüde Hz. Ali ve Hz. Muhammed'in övgüsüne yer verdiği kasidenin neredeyse bütünü medhiyeden ibarettir.

Nâbî'nin, kasidelerinde medhiyeyi esas aldığı için girizgâhların oldukça az olduğu, Divan şiiri geleneğinden biraz farklı olarak nesib bölümünde, aşk, tabiat ve bahar tasvirleri yerine siteme ve bazen sitayişe, dünyanın faniliği ve felekten yakınmaya yer verdiği görülmektedir. Kendini övmeyi pek sevmeyen şairin, çok az sayıda beyite yer verdiği fahriye bölümlerinde yeteneği, şiirinin ve kaleminin gücü hususunda kendini övdüğü görülmektedir. Dua bölümünde ise Allah'tan rahmet, şefkat ve af, Hz. Peygamber'den şefaath dilediği görülmektedir.

2. Farsça Kasidelerin Çeviriyazılı Metni ve Tercemesi

**Kaşide-i Fârsî Ender Na't Faḥrî'l-âlemîn Muḥammedü'l-Arabî Şallallahü Te'âlâ 'Aleyhi 'Alâ
Âlihi Ve Evlâdihî Ve Ezvâcihi Ve Sellem**

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Ümîd-i 'âfiyet ân dem resed be cân-figâr
Ki mî-şevved eşer-i sūz-ı nâle der dil-i yâr³
2. Leb-i ümîd koned ḥande ân zamân ki şevved
Zi Ṭūr-ı kîne peşimân sipihr kîne güzâr⁴

³ Benim feryatlarım yârin yüreğine etki etse o zaman yaralı gönlüm sağlık ümit edebilir.

3. Zamāne şāf-dilān ān zamān koned āzād
Ki bend-i mevc gūşāyed zi gerden-i enhār⁵
4. Felek be-dest dehed cām-ı bāde-i maqşūd
Eger ber āb koned bāz gūn ḥabāb qarār⁶
5. Bütān zi-cilve-i nāz ān zamān şeved fāriğ
Leb-i niyāz be-cünbed zi şūret-i dīvār⁷
6. Tevān zi dāğ-ı heves sine rā tehī kerdn
Gül-i şüküfte eger gonca mī-şevved tekrār⁸
7. Besān-ı gül leb-i bülbül be ḥande mī-āyed
Demī ki büy-ı fenā dūr bāşed ez gülzār⁹
8. Zamāne tīre nevāz-est zān ki āvīzed
Hezār gevher-i aḥter be kerdn-i şeb-i tār¹⁰
9. Çe kār ḥāne-i mürdār-ı mā-st īn ‘ālem
Koned her ān ki ber āyed be ‘acz-i ḥūş ikrār¹¹
10. Ne ez cefā-yı sipihr-est şekve-kārī-i dil
Be hiç kes ne-t(e)vān kerd rūzgār āzār¹²
11. Şikāyetī zi-ṭabī‘ at konem ki der-‘ōmrī
Ne-mī-gożāşt ki güyem be-īn nasağ eş‘ār¹³
12. Şikāft perde-i gülhā zi dest-i bād-ı bahār
Konend kem-nigehān iftirā be pençe-i ḥār¹⁴

⁴ Ümit dudağı gülümsediğinde kin besleyen felek kininden vazgeçsin.

⁵ Nehirlerin boynu dalgaların ipinden ne zaman kurtulursa felek de temiz kalplileri ancak o zaman özgür bırakır.

⁶ Felek, eğer suyun üzerindeki kabarcıkları yok ederse işte o zaman arzu kadehini elime verir.

⁷ Duvardaki niyaz dudağı bir gün dile gelirse güzeller de o zaman cilveden vazgeçer.

⁸ Açmış gül tekrar gonca olursa yürek de heves yarasından kurtulabilir.

⁹ Yokluk (fena) kokusu gül bahçesinden uzaklaşırsa gül gibi bülbülün de dudağı gülümser.

¹⁰ Felek, karanlığı o kadar çok seviyor ki binlerce yıldızdan (oluşan) mücevheri bile o karanlık geceye takıyor.

¹¹ Bu dünya bizim ölümler evimizdir. Herkes burada kendi acizliğini itiraf edebilir.

¹² Gönlün şikâyetçi olması feleğin zulmünden değil, felek hiç kimseye eziyet etmez.

¹³ Bir ömür yaratılıştan şikâyet ederim ki bu minval üzere bir şiir söyleyeyim.

13. Be bezm-i aşk be-nâzem ki ez lefâfet-i ü
Derûngâh ne-gonced çe cây-ı nâle vü zâr¹⁵
14. Be gülşeni ki revem dâğ-ı sine be-nümâyem
Füted lefâfet-i gül kaçresân zi çeşm-i hezâr¹⁶
15. Dü-çeşm-i baht-ı men ez bes ki hest hâb-âlüd
Fiğân-ı Sür ger âyed ne-mî-şevved bîdâr¹⁷
16. Hırâş-ı sine buved muktezâ-yı tohm-i ümîd
Zemîn geşt hor u zaḥmhâ zi âhen-i kâr¹⁸
17. Merâ gülî-st be dest-i zamâne pejmurde
Merâ dili-st be ser-i pençe-i sitem bîmâr¹⁹
18. Ser-i zamâne pür ez ḡonca kerdemî Nâbî
Edeb ne-mî-dehedem reh be gülşen-i esrâr²⁰
19. Çe gülşen-est ki gülhâ-yı in çemen dârend
Niyâz-ı reng-i lefâfet der ü zi neşter-i ḡâr²¹
20. Çe gülşeni ki ger üfted be dehr ez u bergî
Diger cihân ne-keşed ḡuşşa-i zevâl-i bahâr²²
21. Çe gülşen-est ki tâ şubḡgâh ḡaşr der ü
Heme şalât ü selâm-est naḡmehâ-yı hezâr²³
22. Çe gülşen-est der ü zât-ı pāk-i Muştafavî
Gülî-st geşte be icâd-ı ziynet-i destâr²⁴

¹⁴ Bahar rüzgârının yüzünden güllerin yaprağı parçalandı. Fakat kem bakışlılar dikene iftira attılar.

¹⁵ Aşk meclisinin eşsiz letafetinden dolayı içime inleyiş ve yakarış sığmıyor.

¹⁶ Hangi gül bahçesine gitsem içimin ateşini, bülbülün gülün üzerine gözyaşını akıttığı gibi yansıtırım.

¹⁷ Benim talihimin iki gözü o kadar uykulu ki Sür sesi bile onu uyandıramaz.

¹⁸ Savaş kılıcından, zavallı yerin yara aldığı gibi yürek yarasının da ümit tohumuna ihtiyacı var.

¹⁹ Feleğin elinde solmuş bir çiçeğim var. Sitem elinden hastalanmış bir yüreğim var.

²⁰ Ey Nâbî, dünyayı çiçeklendirdin. Sırlar bahçesine girmeme edep izin vermiyor.

²¹ Bu nasıl bir gül bahçesidir ki bu bahçedeki güllerin dikeninin keskinliğinden güzelliğin rengi hasat edildi.

²² Bu nasıl bir gül bahçesidir ki dünyaya ondan bir yaprak dahi düşse dünya hiçbir zaman baharın yokluğunun sıkıntısını çekmeyecektir.

²³ Bu nasıl bir gül bahçesidir ki kıyamet sabahına kadar bülbüllerin tüm nağmeleri sana salât ve selâm içindedir.

23. Kül-i melâ'ike bülbül Muhammed-i ' Arabî
Ki bord şebnem-i mihreş zi tab' -ı mihr qarâr²⁵
24. Be dest-i Rûhu'l-Emîn geşte münşeriş şadreş
Çü gül ki sine-i ü çāk geşte der gülzâr²⁶
25. Zi bîm-i ân ki be-mând zi tavaf dergâheş
Ne-mî-reved zi-dil çarh fikr-i rûz-şomâr²⁷
26. Çünân bülend ki bâ hâk dergeheş ne-resed
Eger zi bâl-i melek nerdübân koned zevvâr²⁸
27. Melek zi behr-i hedâyâ be dîde-i hürşîd
Zi dest hem be-rubâyend hâk-i râh-güzâr²⁹
28. Be hayretem ki be kandîl-i âsitâne-i ü
Muğallidend meh ü mihr zi ü ne-dâred 'âr³⁰
29. Vücüd-ı ü be miyân çehâr-yâr-ı guzîn
Gülî-st gonca be pîraheneş keşîde hişâr³¹
30. Şerî' ateş be mişl-i ân yegâne şemşîr-est
Ki mî-nivîşte der ü ism-i in çehâr-kibâr³²
31. Sezâ ne-dîd Hudâ sâye-i ziyâdâreş
Ki mî-füted be zemîn ü keşed cefâ-yı gubâr³³

²⁴ Bu nasıl bir gül bahçesidir ki onda Peygamberimizin temiz zâtı, mendilin oyasındaki bir güldür.

²⁵ Tüm melekler bülbül, Hz. Muhammed ise (gül) gibidir. Sanki şebnemin aşkı güneşin huzurunu kaçırmıştır.

²⁶ Gül bahçesindeki gülün sinesinin açıldığı gibi onun da Rûhu'l-Emin'in elinde göğsü parçalanmıştır.

²⁷ Onun dergâhını tavaf etmeyi unutmamasın diye feleğin gün sayma düşüncesi aklından hiç çıkmıyor.

²⁸ Öyle yükseklerde ki ziyaretçileri meleğin kanatlarını merdiven yapsa dahi dergâhına yerden ulaşmaları mümkün olmaz.

²⁹ Melekler güneşin gözüne sürme hediye etmek için onun geçtiği yerin tozunu kapşıyorlar.

³⁰ Onun eşiğinin kandilini taklit etmekten utanmayan güneş ve aya hayret ediyorum.

³¹ Onun vücudu, seçilmiş dört yarin (dört halifenin) ortasında, sanki etrafına hisar çekilmiş bir gül goncası gibidir.

³² Onun şeriatı, adeta üzerinde dört büyüğün (dört halifenin) adının yazılı olduğu eşsiz kılıca benzer.

32. Şefî^c -i ehl-i günāhā delîl-i mağfireten
Suḡangüzār-ı ^c iṭāgāh İzed-i ġaffār³⁴
33. Tu ān neyî ki be-gonced zi ġāyet-i rif^c at
Şinās-ı merṭebe-i tu be ḡalkā-i abşār³⁵
34. Tu bî-nihāyet ^c alet-i be ḡilḡat-i ^c ālem
Tu bî-bedāyet-i ḡilḡāt be kūnbed-i devvār³⁶
35. Eger be nām-ı tu ādem ne-kerdi istişfā^c
ġül-i ḡabūl ne-çidî zi bāġ-ı istiġfār³⁷
36. Hevā-yı vuşlat-ı nev Nuḡ-ı bādbān mî-sāḡt
Resîd der dem-i tūfān sefîne-eş be kenār³⁸
37. ḡalîl ḡalk-ı tu hemreh girift demî-pūşîd
Be dūş-ı āteş-i Nemrūd cāme-i ġülzār³⁹
38. Muḡabbet-i tu ki şod ḡırz-ı cān İsmā^c il
Ne-dîd gerden-i ū ez dehān-ı tîġ āzār⁴⁰
39. Şebîh būd be engüşt meh-şikāf-ı tu zān
Be-dād ser-i Zekeriyā be ḡāreş-i minşār⁴¹
40. Zi behr-i ān ki be dil dāştî muḡabbet-i tu
Kelîm dest nemūdî zi cîb-i pür envār⁴²

³³ Allah, O'nun (peygamberin) aydın gölgesinin yerlere düşmesini uygun bulmadığı için (bulutla gölge yaparak) toprağın cefa çekmesini istedi.

³⁴ Ey günah ehlinin şefaatchisi, ey mağfiretin kılavuzu! Bağışlayan Allah'ın lütfü için (bizlere) aracı ol.

³⁵ Senin yüceliğin sıradan yüksekliklere sığmaz. Bil ki senin yerin gözlerin halkalarındadır.

³⁶ Âlemlerin yaratılışının tek sebebi sensin. Dönen dünyaların yaratılışının temelinde yine sen varsın.

³⁷ Eğer insanoğluna senin adına şfaat olmazsa, mağfiret bağından gül koparabilmesi mümkün değildir.

³⁸ Vuslatının hevesi (havası) Nuh Peygamber'e yelken oldu, böylece tufan sırasında gemisini kıyıya çekebildi.

³⁹ İbrahim Peygamber de senin yaratılışını (koruma hırkası gibi) yanına alıp omzuna giyince Nemrud'un ateşi gül bahçesine döndü.

⁴⁰ Senin sevgin İsmail'in canına kalkan olunca boynu bıçaktan zarar görmedi.

⁴¹ Senin parmağınla ayı (ikiye) ayırman, Zekeriya'nın başının testereyle (ikiye) bölünmesine benzer.

⁴² Musa Peygamber'in gönlünde senin sevgin olduğu için nur dolu cebinden elini gösterdi.

41. Nemüne bûd zi mühr-i nübüvvet-i tu ki şod
Be naqş-ı mühr-i Süleymân vühûş secde-güzâr⁴³
42. Mesîh yek suhan âmûht ez debistânet
Ki kerd her naqş-ı hofte-i ‘adem bîdâr⁴⁴
43. Der âteşî-st husûd-ı tu ger be bahr üftend
Güher be cîb-i şadef âb mî-şevved tekrâr⁴⁵
44. Şefâ‘ at-i tu çünân râygân ki kes ne-ğared
Be çâr-ı süy-ı kıyâmet metâ‘ -ı istiğfâr⁴⁶
45. Eger şefâ‘ at-i tu nabz-gîr-i men ne-şevved
Eger çarîn-i Mesîhâ şevem şevem bîmâr⁴⁷
46. Sevâd-ı defter-i cürmem eger be kevn âyed
Konend ‘âlemiyân nûr-ı mihr râ inkâr⁴⁸
47. Dilâ dilâ tu çe gûyî meger tu bî-hûşî
Tu kîstî ki ber-ârî be medh-i û güftâr⁴⁹
48. Şehî ki hâme zened der şahîfe-i medheş
Be dest-i mihr cihân âferîn-i şun‘ -ı nigâr⁵⁰
49. Çe mî-sezed ki koned cür‘et-i suhanrânî
Zebân-ı ma‘ şiyet-âlûd çün tu bî-miğdâr⁵¹

⁴³ Süleyman Peygamber’in vahşi hayvanları secdeye getiren mührünün nakşı da senin peygamberlik mühründen bir örnekti.

⁴⁴ İsa Peygamber de senin okulundan öğrendiği bir tek sözle yokluğun uykudaki nakşını uyandırdı.

⁴⁵ Seni kıskananlar öyle ateş içindedir ki eğer denize düşseler sadefin cebindeki mücevher gibi tekrar suya döner(ler).

⁴⁶ Senin şefaatine insanlar öyle güveniyorlar ki kıyametin dört bir yanında bedava verilen affi kimse almıyor.

⁴⁷ Senin şefaatin nabzımı tutmazsa, Mesih’in yanında bile olsam yine hasta olurum.

⁴⁸ Günah defterimde yazılanlar ortaya çıksa insanlar güneşin ışığını inkâr ederler.

⁴⁹ Ey gönül, ey gönül! Sen ne söylersin? Oysa sen akılsızsın. Sen kimsin ki onun övgüsünü yapıyor, sözünü söylüyorsun.

⁵⁰ Onun övgü sayfasına kalem süren, aynı zamanda dünyada muhabbet eliyle güzel sanat yaratan büyük bir sanatçısıdır.

⁵¹ Senin gibi değersiz kişiler, günaha bulanmış diliyle hatiplik cüretinde bulunmaya nasıl lâyık olur.

50. Ğubâr-ı rûyî-i ferşeş ne ĥadd-i dîde-i tu-st
Be dergehî ki koned bâl-i Cebrâ'îl ân kâr⁵²
51. Günâh-püş şefî'â sipehkeş-i germâ
Eyâ ümîd-geh-i bî-kesân-ı rûz-şomâr⁵³
52. Demî ki ez ne ĥâk-i siyâh ber-ĥîzem
Be dîde-i nem be ser ez meclis-i şebâne ĥumâr⁵⁴
53. Kemîne cur' a ez câm-ı bâde-i rahmet
Zi dest-i Nâbî-i cürm-âşinâ dirîĝ medâr⁵⁵
54. Hemîşe tâ ki derîn gülşen-i ĥazân-âlûd
Varaĝ nişâr ĥudûm-ı fenâ şevend ezhâr⁵⁶
55. Zi bülbülân-ı zemîn ü semâ be rûheş bād
Nişâr berg şalât u selâm leyl ü nehâr⁵⁷

Ķaşîde-i Fârsî Ender Na' t-ı Fahrû'âlem Nebiyyi Muĥterem Şallallâhü Te'âlâ 'Aleyhi Ve Sellem

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

1. Şeb ki naĥş-ı cilve rîzed himmet-i vâlâ-yı men
Mî-zened ber rûy-ı aĥter sikke naĥş-ı pâ-yı men⁵⁸
2. Ez ĥalem her çend ĥâhem rîĥten lafz-ı na' m
Naĥş-ı ĥarf lâ nümâyed dest-i istiĝnâ-yı men⁵⁹
3. Mî-ferüşem her dü'âlem râ be naĥd-ı nîstî
Nîstî bûd ez ezel sermâye-i sevdâ-yı men⁶⁰

⁵² (Yarattığı) yeryüzünün tozunu Cebrail'in kanadının aldığı yerde, senin bu işe kalkışmak ne haddine.

⁵³ Ey şefaattçi, günahımızı örtüp sıcağtan bir ordu sevk et. Ey gün sayan kimsesizlerin son umudu!

⁵⁴ Bir an kara toprağın altından kalkamadığımda; gözü yaşlı mahmur gece meclisinden ayrıldığımda!

⁵⁵ Rahmetinin badesinin en altındaki tortuyu, günahkâr Nâbî'den esirgeme.

⁵⁶ Daima bu hazana bulanmış gül bahçesinde (yazdığım) sayfalar, yokluğun basamaklarında çiçekler gibi saçılırlar.

⁵⁷ Gökyüzünün ve yeryüzünün bülbüllerinden gece ve gündüz, dua ve niyazlar yaprak gibi saçılınsın.

⁵⁸ Geceleyin yüce himmetim cilveli nakşını sergilediğinde ayak izimi yıldızlar üzerine sikke gibi nakşeder.

⁵⁹ Kaleminden her ne kadar "evet" sözünü dökmek istesem yine de kanaatkâr elim "hayır" yazar.

4. Mî-nümāyed çün meh-i nev der kenār-ı āfitāb
Çehre-i emrüz būved āyīne-i ferdā-yı men⁶¹
5. Der şeb-i hicrān tenem be her şikāyet mî-şevend
Būriyā pūş hırāş ez dest-i nāḥunhā-yı men⁶²
6. Bes ki der vey ḥāb-ı sevdā-yı perīşān dīde-em
Nūşḥa-i gīsū-yı cānān şod şeb-i yeldā-yı men⁶³
7. Nefy ü işbātem be zūr-ı zekerāne çāk şod
Bes merā ḥarf-i şehādet lā-yı men illā-yı men⁶⁴
8. Nokṭahā-yı sehv-i tecvīz-i me‘ānī-i men est
Ḥorde-i rīgī ki bīnī der teh-i deryā-yı men⁶⁵
9. Ger çe ne-t(e)vān yāft zi ābādī be çendīn vus‘atī
Cüz miyān-ı Mışr-ı ‘ayn der kişver-i ma‘nā-yı men⁶⁶
10. Ān cihāngīr-i ḥayālem k’ez ‘uluvv-i fitratem
Murğ-ı bī-per mī-pered ez beyza-i tuğrā-yı men⁶⁷
11. Der cihān-ı men gūrized şad çerāğ-ı āfitāb
Ez hücüm-ı şebpere der dāmen-i şebhā-yı men⁶⁸
12. Der namāz-ı Ḥaḳ perestihā cemā‘ at mī-şevend
Ez reh-i vahdet nuḳūş-ı şūret-i dībā-yı men⁶⁹
13. Ez ḥarābāt-ı ḥaḳīḳāt kerde-em pūr bāde rā
Mī-keşed ḥemyāze seng-i ṭa‘ne rā mīnā-yı men⁷⁰

⁶⁰ Her iki dünyayı yokluk nakdine satarım çünkü ezelden beri sevdamin sermayesi yokluktur.

⁶¹ Güneşin yanında yeni ay gibi görünüyor, bugünün görüntüsü yarının aynasıdır.

⁶² Ayrılık gecesinde, her şikayette tenim tırnaklarımdan zarar görmesin diye hasır giymiştir.

⁶³ Onda o kadar perişan sevdanın rüyasını görmüşüm ki sevgilinin saçının teli benim Yelda gecem gibi uzayıp gidiyor.

⁶⁴ Erkekçe gücüyle yokluğun ve varlığın yakasını yırttı. *Lā* (ve) *illā* şehadet sözü bana kâfi.

⁶⁵ Mânalarımın yanlış noktalarını sanki denizimin dibindeki küçük bir kum tanesi gibi görürsün.

⁶⁶ Mânâ ülkemin Mısır’ından başka bu genişlikte mâmur bir yaşam alanı bulamam.

⁶⁷ Tuğramın beyazlığından (yumurtasından) kanatsız kuş gibi uçması, fitratımın yüceliğinden, hayallerimin cihangirliğindedir.

⁶⁸ Benim dünyamda yüzlerce güneş ışığı, gecelerimin eteğindeki yarasaların saldırısından kaçır.

⁶⁹ Benim kaftanımın üzerinde sıralanan nakışlar bile namaz kılan topluluklar gibi vahdet yolunda Hak namazına dururlar.

14. Mıṣra⁶ -i eş⁶ ār-ı men kehl-i ⁶ uyün-ı şafḥa est
Gerd-i çeşm-āzār ne-buved der teh-i şahrā-yı men⁷¹
15. Cüz be ṭāḳ-ı ebrū-yı cānāne dil besten ḥaṭā-st
Ger pesend üftend ber erbāb-ı bīneş rā-yı men⁷²
16. Āfitābem lik hercāyī ṭabī⁶ at nīstem
Lezzet-i gerdeş ne-bīned dīde-i ḥırbā-yı men⁷³
17. Çün ḥaḳīḳat şod zühürem perde-pīrā-yı zühür
Mıhrveş peydāter ez pinhān buved peydā-yı men⁷⁴
18. Mīzbān-ı ğam be ṭab⁶ -ı men zi bes mihmān küş est
Bāşed ez ḥūn-ı tebessüm surḥī-i lebhā-yı men⁷⁵
19. Der gül-i naḥlem zi ⁶ ırḳ-ı ādemiyet rīşe īst
Ḥ⁶āb-ı şīrīn kerde bālīn mī-koned ḥurmā-yı men⁷⁶
20. ⁶ Ālem-i germiyet-i ünsem ki kes nā-dīde est
Ġayr vaż⁶ bāred-i nev-i devletān sermā-yı men⁷⁷
21. Kārvān-ı kām rā āverde mey der pā-yı ḥ⁶īş
Ger ne-būdī rehzen-i āmāl istiḥyā-yı men⁷⁸
22. Nān-ı ḥoşk şabrī-st ez ḳurşa-i ḥūrşīd nīst
Z⁶ engubīn şekker şīrīnter şevēd ḥelvā-yı men⁷⁹

⁷⁰ Ben bādemi hakikat harabelerinden doldurmuşum. Bu yüzden billur kadehim kınama taşına meydan okur.

⁷¹ Şiirimin mısraları sayfanın göz mağaraları gibiler. Bu yüzden çölümün ortasında bile gözlere zarar veren toz bulunmaz.

⁷² Onun gözlerinin beğenisini kazanırsam sevgilinin kaşının kavisinden başka bir şeye gönül bağlamak yanlış olur.

⁷³ Güneş gibiyim ancak tabiatım hercai değildir. Gözüm fazla gezmekten hoşlanmaz.

⁷⁴ Gündüzler gibi sahne perdemde hakikat ortaya çıkınca güneş gibi yokluğum varlığımdan daha çok anlaşılır.

⁷⁵ Ev sahipliği yapan gam, tabiatımın misafirlerini öylesine öldürdü ki dudaklarım tebessüm kaniyla kızardı.

⁷⁶ Hurma ağacımın gülünde insan ırkına uzanan bir damar var. (Bu yüzden) benim hurmam tatlanmak için tatlı uykudadır.

⁷⁷ Alışkanlıklarımın sıcak (hararetili) dünyasını kimse görmemiştir. Benim kışım da körpe devletlerinkinden başkadır.

⁷⁸ Hayat (dolu) emellerimi çalan eşkıya gibi olmasaydın, arzuların kervanını onun ayağına kadar getirebilirdin.

23. Şu^ç le-em çün mihr ü meh āvāze-i her kūçe nīst
Pā ne-ḥāhed ez Yemen bīrūn nehed şu^ç rā-yı men⁸⁰
24. Hiç ez ḥadd-i muḥabbet bā burūn nihāde-em
Bā raqībān behr-i ḥübān mī-şevved gavgā-yı men⁸¹
25. Tengdest toḥm yek fen nīstem çün kiştzār
Ḳābiliyyet sebze-i ḥodrū-st der şaḥrā-yı men⁸²
26. Şāne-i efkār kes der kene-i ü ne-t(e)vān resīd
Çün miyān-ı yār-ı bārik est pes ma^ç nā-yı men⁸³
27. Şāhid-i ^çuzlet zi men beyhūde dāmen mī-keşed
Nīst imkān-ı rehā ez pençe-i girā-yı men⁸⁴
28. Şāḥa-i eyyām-ı per z^çevlād ma^ç nā kerde-end
Ḥāme-i men şafḥa-i men Ādem ü Havvā-yı men⁸⁵
29. Servihā der bāğ-ı men çün sebze-i ḥābīde est
Bes ki reng-i nā-tevānī rīzed ez sīmā-yı men⁸⁶
30. Āb ḥorde z^çeşk-i ḥod ān nüşḥa-i pejmürde-em
Nīst mümkün istifāde kerden ez feḥvā-yı men⁸⁷
31. Pāy bend cāme-deh-i tu ne-bāşem çün piyāz
Hem çü nergis bes buved pīrāhen-i yektā-yı men⁸⁸

⁷⁹ Kuru ekmeğ güneşin değil sabrın sonucudur. (Dolayısıyla) benim helvam da baldan daha tatlıdır.

⁸⁰ Benim ışığı, her sokak, ay ve güneş bilmez. Benim şiirlerim Yemen'in dışında bir yere ayak basmak istemez.

⁸¹ Muhabbetin sınırları dışına hiç çıkmadım. Rakiplerle kavgam (hep) güzeller içindir.

⁸² Tarlaya yoksullar gibi tek çeşit tohum ekmem. Benim bozkırında yetenek kendiliğinden yeşerir.

⁸³ Kimsenin düşünce tarağı onun kenesine ulaşmaz. (Ancak) benim mânâlarım sevgilinin beli kadar incedir.

⁸⁴ Uzleti bilen, boşuna benden uzaklaşmaya çalışıyor. Çünkü benim tesirli pençelerimden kurtulmak mümkün değildir.

⁸⁵ Kanatlı günlerin dalları, manâ çocuklarıyla dolmuştur. Kalem ve kağıdım, benim Adem ve Havva'm gibiler.

⁸⁶ Yüzümden o kadar çaresizlik rengi akıyor ki serviler sanki bahçemde uyuyan yeşilliklerdir.

⁸⁷ Kendi gözyaşıyla ıslanıp, solan bir yaprağım, artık benim manâmdan yararlanmak mümkün değildir.

⁸⁸ Soğan gibi sana (kat kat) elbise sunamam. Nergis gibi tek kat gömleğim vardır.

32. Şubḥ u şām ez mihr ü meh endāze-i tamğa zede-st
Der-i dükkān-i ten pey-i peymūden-i kālā-yı men⁸⁹
33. Tā-be-pāy-i ḥāme gerd-i beyt-i ma' nī mī-revem
Şafḥa-i eṣ'ār bāşed sāḥa-i yagnā-yı men⁹⁰
34. Levḥ-i evvel çün ne-mī-gired be ferzendī ḳabūl
Ez girībān be-g(ü)zerānide ḳalem imlā-yı men⁹¹
35. Men derān rūzī ki geştem şeh der iḳlīm-i suḥān
Şehryār-i nīstī ābād şod hemtā-yı men⁹²
36. Tevbe kerdem ba' d ez in ez ḥāme-i ḥod be-ş(i)nevem
Nağme-i ḥ'ānende-i ra' nā-yı men zībā-yı men⁹³
37. Ez varaḳ hem çün raḳam iḥrām-bendem z'ān ki hest
Ṭavf-ı Beytu'llah-ı ma' nā maḳşad-ı Aḳşā-yı men⁹⁴
38. Ya' ni dergāh-ı ḥedīv-i *lī-ma'allah* ān ki best
'Akd-i yekrengī be 'arş-ı a'zam-ı Mevlā-yı men⁹⁵
39. Çün dü çeşmend ü yekī bīneş be 'arş-ı İzedī
Dergeh-i sulṭān-ı 'arş-ārā-yı ü ednā-yı men⁹⁶
40. Ḥazret-i Fahrū'l-resel müşkil-güşā-yı cüz ü küll
Remz dān ma' nī-yı esrār-ı mā evḥā-yı men⁹⁷
41. Fātiḥ-i bāb-ı şefā' at seyyidü's-sādāt-ı küll
Bā' iş-i icād-ı ālem maḳşad-ı Mevlā-yı men⁹⁸

⁸⁹ Ölçülü kumaşlarımın (mallarımın) izi, ten dükkanındadır. Sabah, akşam güneş ve aydan damganın ölçüsü vurulmuştur.

⁹⁰ Kalemin ayağına kadar manâ evinin etrafını dolaşıyorum. Şiir sayfaları benim oyun sahnemdir.

⁹¹ Birinci (ibretli) söz, evlatlığa kabul edilmediği için benim yazım, kalemi yakadan geçirir.

⁹² Ben, söz ülkesinde sultan olduğum gün, yokluğun padişahı da benim gibi huzura kavuşur.

⁹³ Tövbe ettim, bundan sonra kendi kaleminle yazdığım güzel ve hoş okunan nağmelerimi (dinlemeyeceğim).

⁹⁴ Sayfalardan rakam gibi iḥrām bağladım. Benim amacım manâ Kâbe'sini tavaf etmektir.

⁹⁵ Yani, o ki Allah için dürüstlük sözleşmesini Mısır hükümdarının dergahına yüce Mevlâ'mın makamında bağladı.

⁹⁶ İki göz gibi olsalar da, yaratıcının makamında arşı süsleyen sultanının dergahını ve ben hakiri bir gör.

⁹⁷ Resullerin övgü kaynağı, parça ve bütünün yaratıcısı (olan) o Hazret, bizim sırlarımızın manâlarındaki işareti de bilir.

42. Ān ki gūyed nāzım-ı terkīb-i eczā-yı vücūd
Nīst der dīvān cüz ū ma' nā-yı müstešnā-yı men⁹⁹
43. Ān ki bī-ımdād-ı ism-i ' afv zi iş ħal ne-şod
Müşkil-i bābā-yı sırr-ı ' alleme'l-esmā-yı men¹⁰⁰
44. Ān ki cüz ħarf-i şenāyeş nīst der ħadd-i vucüb
Ba' d tesbīh-i cenāb-ı rabbü'l-a' lā-yı men¹⁰¹
45. Ān ki ez ser-şārī-i ser-çeşme-i ihyā-yı ū-st
İn ħayāt-ı mezra' -ı dünyā-yı men ' uqbā-yı men¹⁰²
46. Ān ki kemter rīze-i in' ām-ı bī-pāyān-ı ū-st
Ni' met-i men ni' met-i ecdād-ı men ābā-yı men¹⁰³
47. Ān ki hem çün ħarf pür ez ma' nā-yı el'āf-ı ū-st
Mū-be-mūy in nüşha-i pejmürde-i eczā-yı men¹⁰⁴
48. Ān ki kemter pāre-i etrāf-ı teşrifāt-ı ū-st
İn ħabā-yı zindegī ber ħāmet-i bālā-yı men¹⁰⁵
49. Ger ne-būdī zāt-ı bī-hemtā-yı ū maşşūd-ı Ĥağ
Key rehā geştī zi zindān-ı ' adem a' zā-yı men¹⁰⁶
50. Tüde-i ħār u ħas cārüb-ı cevlāngāh-ı ū-st¹⁰⁷
.....ni' met-i dünyā vü mā-fihā-yı men¹⁰⁸

⁹⁸ Bütün seyyitlerin seyyidi, şefaat kapısının fâtihi, benim Mevla'mın kasdı âlemin yaratılış sebebidir.

⁹⁹ O ki varlık parçalarını tamamlayıp nazmettiğini söyleyendir. O yüzden benim müstesnâ manâlarım divanda değildir.

¹⁰⁰ Onun isminin yardımı olmadan kimse affedilmez. Benim isimler bilgimin sırrı da çözülmez.

¹⁰¹ Yüce Rabbimi andıktan sonra onun övgüsünden başka hiçbir şey gerekli değildir.

¹⁰² Benim âhiret ve dünya tarlamın diri olması Allah'ın canlılık veren coşkun pınarına bağlıdır.

¹⁰³ Bana ve ecdadıma bahşedilen tüm nimetler de onun sonsuz ihsanının kıyılarıdır.

¹⁰⁴ Benim kılı kırk yarararak (yazdığım) kitabımın solmuş nüshaları, onun lütuflarının manâlarıyla dolu sözlerdir.

¹⁰⁵ Benim üzerimdeki bu yaşam hırkası, onun (beni) şerefleştirmesinin en küçük parçasıdır.

¹⁰⁶ Onun eşsiz zâtı, hakikatin gâyesi olmasaydı uzuvlarım yokluk zindanından nasıl kurtulurdu?

¹⁰⁷ Çalı çırpı yığını onun gezinti yerinin süpürgesidir.

¹⁰⁸ Bu mısranın ilk kısmı nüshada bulunmamaktadır.

51. Evc-i peymāyī-i na^ç teş nīst мүmkün ger şevēd
Üstüh^hān-ı bāl-i ^ç Ankā nerdibān-ı pā-yı men¹⁰⁹
52. Her ^ç ibāret k'ez şenā-yı ū-st hālī vā-nivişt
Secde-i sehv-i kalem şod der şaf-ı inşā-yı men¹¹⁰
53. Yā resūlu'llah medīhet ber-ter ez hadd-i men est
Men kiye m k'āncā sitāyışger buved Mevlā-yı men¹¹¹
54. Tu ^ç aşā der bārgāh-ı kurb-ı ū ednā zi vey
Mī-çerāned gūsfend teslīyet-i Mūsā-yı men¹¹²
55. Kes ne-pūşid ū be kadd-i hīç kes çesbān ne-şod
Cüz tu in rengin kabā-yı hil^ç at-i levlā-yı men¹¹³
56. Nūr-ı rahmet zāt-ı tu deycūr-ı ^ç işyān tab^ç -ı men
Bā cilā-yı lem^ç aet vā-beste isticlā-yı men¹¹⁴
57. Nīst ez men rū siyehter der şomār-ı ūmmet
Çün devāt ez rū siyāhī h^horde āb emlā-yı men¹¹⁵
58. Mī-nivişte kātib-i a^ç māl-i divān-ı kader
Bende-i müflister ez hūsn-i ^ç amel imzā-yı men¹¹⁶
59. Ān tehī-dest-i şevāb ān tengdest-i t^ç aem
Mī-şevēd neng behişt ez mey şevēd me^çvā-yı men¹¹⁷

¹⁰⁹ Onun övgüsünün yüceliğine ulaşmak mümkün değildir. Yoksa benim merdivenim, Anka kuşunun kanadının kemiğidir.

¹¹⁰ Onun övgüsü dışında yazılanlar hep boştur. Benim yazımın satırı da, kalemin sehv (yanılgı, hata) secdesidir.

¹¹¹ Ey Allah'ın Resulü! Seni övmek benim haddime değildir. Mevla'mın seni övdüğü yerde ben kimim?

¹¹² Sen O'nun yakınındaki otağın asası (gibi yükseklerdesin). Mūsā Peygamber'in avuntusu ise O'ndan aşağıda (bir yerde) koyun otlatmasıdır.

¹¹³ Benim bu gösterişli ve renkli cübbemi senden başka kimse giymedi. Kimsenin üzerine de tam oturmadi.

¹¹⁴ Rahmetin nuru senin zatında, isyanın karanlığı ise benim tabiatımdadır. Senin parlayan ışığınla aydınlanıyorum.

¹¹⁵ Ümmetinin içinde benden daha yüzü kara olan yoktur. Yazım da mürekkebi bu yüzümün karasından almıştır.

¹¹⁶ Amel defterinin kâtibi benim kaderimi, güzel amellerden (uzak) çok sefil bir kul olarak yazmıştır.

¹¹⁷ Sevap ve ibadetten yoksun olduğum için benim mekânım cennet olursa ayıp olur.

60. Genc-i a' mālem zi naqd ü cins-i nīkūyī tehī-st
Leşker-i şeytān ne-bīned hayr ez yağmā-yı men¹¹⁸
61. Kāmet-i ham geşte-em bes ez hīcāb-ı ma' şiyet
Der niyāz-ı ebr-i rahmet dest-i istiskā-yı men¹¹⁹
62. Şu' le-i āhem koned nesrīn-i gerdūn rā kebāb
Ger ne-efşānī tu āb-ı luţf der itfā-yı men¹²⁰
63. Destgīrem ger ne-bāşī ender īn deryā-yı cūrm
Şūr der deryā zened āşūb-ı vāveylā-yı men¹²¹
64. Āsitān-ı vāye-baḥşet vā-ne-mī-gerded eger
Vāy ber men vāy ber feryād-ı men ber vā-yı men¹²²
65. Men ' ināyet ez tu mī-ḥ'āhem ne ez müzd-i ' amel
Īn vekīl ez ḥod fużūlī mī-koned da' vā-yı men¹²³
66. N'āyed ez dest ser-şikem-i bī-' ināyethā-yı tu
Çirk-i ' işyān şusten ez şābūn vā-ḥayfā-yı men¹²⁴
67. Ger çe āb-ı ' āşiyem ne-t(e)vāned ammā kaḥ' kerd
Kūhhā-yı ye 's mābeyn-i men ü deryā-yı men¹²⁵
68. Çün veliyy-i ni' metem emrūz der hestī tuyī
Key ḥ'orem gam ez berāy-ı ni' met-i ferdā-yı men¹²⁶
69. Ğayr-ı na' at-i tu ne-gunced der şarīr-i ḥāme-em
Cüz hīcāz u rāst ne-buved nağmehā-yı nāy-ı men¹²⁷

¹¹⁸ Amel hazinem iyilik mallarından yoksundur. Şeytanın ordusu bile benim yağmamdan hayır görmez.

¹¹⁹ Bükülmüş boyum, günahlarının utancından dolayı rahmet bulutlarından su dilemektedir.

¹²⁰ Sen, lütuf suyunu göndermez isen ahımın ateşi feleğin nesrinini yakıp kavuracaktır.

¹²¹ Bu günah denizinde elimden tutmaz isen feryadım denizleri coşturacaktır.

¹²² Nasip dağıtan dergâhın artık dönmüyorsa vay benim halime, vay benim feryadıma.

¹²³ Ben amellerimin karşılığını değil, senin inayetini isterim. Kendisinden başka bir vekil benim davamda lüzumsuzdur.

¹²⁴ Senin inayetlerin olmasa gözyaşlarımın isyan sabunuyla birlikte kirlerimi temizlemesi mümkün değildir.

¹²⁵ Her ne kadar isyan sellerim bunu yapamasa da, (o) ümitsizlik dağlarıyla denizimin arasındaki bağlantıyı kesti.

¹²⁶ Bugün varoluşumun velinimetini sen olduğuna göre yarınımın da nimetleri için gam çekmeme gerek yoktur.

70. H̄od-be-h̄od mī-nālem ez h̄āhem be endek fırşatī
Dürbīn kerd-est şevket dīde-i bīnā-yı men¹²⁸
71. Der vilāyet-i k̄āni^ç yek dil çü ālū nīstem
Çün enār ez şevk-i ber dil-rişte ser-tā-pā-yı men¹²⁹
72. Tā ki geştem sâ'il-i dergāh-i cevdet kerde-end
Mīhr ü meh deryūze-i envār ez sīmā-yı men¹³⁰
73. Çehre sâyīdem *bi-ḥamdu'llah* bedān dergeh ki şod
Būsegāh-ı çeşm-i rıdvān pā-yı istiḡnā-yı men¹³¹
74. Men be müjgān sudde-i bāb-ı selāmet refte-em
Men kocā dūzaḡ kocā ey şāh-ı ^ç adn ārā-yı men¹³²
75. Der kenār-ı hücre-et efrūḡtem k̄andīl çend
H̄aşallah tu^ç me-i āteş şevved a^ç zā-yı men¹³³
76. Ger be-güyem v'er ne-güyem ḡarḡa iḡsān-ı tu-st
Mū-be-mūy bend-bend nüşḡa-i eczā-yı men¹³⁴
77. H̄āheş-i iḡsān kerīmān rā buved neng-i kerem
^ç Afv-ı tu tersem şevved şermend isti^ç fā-yı men¹³⁵
78. H̄āk-i men yek k̄atre tesnīm-i şefā^ç atter koned
Ey cihān-ı ^ç āḡfet rā zindeḡi baḡşā-yı men¹³⁶

¹²⁷ Kalemimin tahtına senin övgün dışında bir söz sığmadığı gibi, neyimde de Hicaz ve Rast makamı dışında bir nağme bulunmaz.

¹²⁸ Kendi kendime inliyorum. Kısa sürede şevketin, gören gözlerimi uzağı gören bir hale getirsin istiyorum.

¹²⁹ Kanaat şehrinde, erik gibi tek yürekli değil, nar gibi baştan ayağa kadar yaralı gönlümün şeykiyle doluyum.

¹³⁰ Senin kusursuz dergâhının dilencisi olunca güneş ve ay, benim yüzümden nur dilenir.

¹³¹ Allah'a hamdolsun, cennet çeşmesinin öpücük kondurduğu dergaha yüz sürdüm.

¹³² Ben kirpiklerimle selâmet kapısının minberine çıkmışım. Ey cenneti süsleyen padişahım! Cehennem nere, ben nere?

¹³³ Senin evinin yanında birkaç kandil yaktım. Allah onu uzaklaştırmasın, azalarım ateşin çeşnisi olmuş.

¹³⁴ Söylesem de söylemesem de, vücudumun tüm parçaları birer birer senin ihsan (bolluk) denizinde boğulmaktalar.

¹³⁵ Kerem sahibinden iyilik istemek cömertliğin şanındandır. Korkarım, senin affın, beni mahcup eder.

79. Rāzī-i yek ḥarfem ez neng-i zebānet hem şevēd
Ez gedāyān-ı men est īn Nābī-i şeydā-yı men¹³⁷
80. Ez şalāt ü ez selāmem ger çe tu müstağnīyī
Ey ḥabīb-i İzed ey sulṭān-ı bī-hemtā-yı men¹³⁸
81. Şad şalāt u şad selām ez her nefes bādā revān
Tā dem-i āḥir be-rūḥet ez leb-i gūyā-yı men¹³⁹

Kaşide-i Beççe Ender Medḥ-i Esedullāhi'l-Gālib ‘Alī Bin Ebā Ṭālib Keremullāhu Vechehu

Mef‘ülü / Fā‘ilātü / Mefā‘ilü / Fā‘ilün

1. Kes pey ne-bord der şeref ü rif‘et-i ‘Alī
Cüz Ḥazret-i Muḥammed ü cüz Ḥazret-i ‘Alī¹⁴⁰
2. Şod bī-kesān genc-i ‘adem rīze-ḥār-ı cūd
Ez cevdet-i Muḥammed ü ez cevdet-i ‘Alī¹⁴¹
3. Āmiḥte est zāhir ü bāṭın be yek dīger
Der kisvet-i Muḥammed ü der kisvet-i ‘Alī¹⁴²
4. Pūşid-nūr zāt-ı ezel cāme-i zuḥūr
Der şüret-i Muḥammed ü der şüret-i ‘Alī¹⁴³
5. Der-yāft ḥastegān-ı ‘amā pertev-i ḥayāt
Ez ṭinet-i Muḥammed ü ez ṭinet-i ‘Alī¹⁴⁴
6. Cehl-i ‘amā giriḫt be dervāze-i ‘adem
Ez saṭvet-i Muḥammed ü ez saṭvet-i ‘Alī¹⁴⁵

¹³⁶ Ey dünyaya şefkat gösterip hayat bağışlayanım! Benim toprağım, senin cennetinin çeşmesinden akan bir damla suyla ıslanır.

¹³⁷ Kötü de olsa, bir tek sözüne, “Nâbî de benim deli dilencilerimden biridir” demene razıyım.

¹³⁸ Ey Tanrının sevgilisi, ey eşsiz sultanım! Her ne kadar salât ve selāmıma ihtiyacın olmasa da,

¹³⁹ Son nefesime kadar her soluğumda dudaklarımdan yüz salât ve yüz selam, senin ruhuna ulaşsın.

¹⁴⁰ Ali’nin yüceliğini ve şerefini Hz. Muhammed ve Hz. Ali’nin kendisinden başka kimse anlamaz.

¹⁴¹ Muhammed ve Ali’nin büyüklüğü sayesinde kimsesizler yokluk hazinesinin kırntılarından beslendiler.

¹⁴² (O) zahir ve batınını Muhammed ve Ali kisvesinde birbirine karıştırmıştır.

¹⁴³ (O’nun) ezeli nuru Muhammed ve Ali’nin suretinde ortaya çıkmıştır.

¹⁴⁴ Tüm yorgun düşmüşler, hayat ışığını Muhammed ve Ali’nin tabiatından almışlardır.

7. Pür nūr şod zühūr u buṭūn-ı cihāniyān
Ez şafvet-i Muḥammed ü ez şafvet-i ʿAlī¹⁴⁶
8. ʿĀlem zekāt-ḥāre-i cūd-ı vucūd şod
Ez ḥilḳat-i Muḥammed ü ez ḥilḳat-i ʿAlī¹⁴⁷
9. Çeşm-i ümīd-i ḥalḳ-ı cihān nūr-ı rüşd yāft
Ez daʿvet-i Muḥammed ü ez daʿvet-i ʿAlī¹⁴⁸
10. Envār-ı fażl ü pertev-i ʿilm intişār yāft
Ez ḥüccet-i Muḥammed ü ez ḥüccet-i ʿAlī¹⁴⁹
11. Şod gerd-i küfr refte zi meydān-ı kāʾināt
Ez ğayret-i Muḥammed ü ez ğayret-i ʿAlī¹⁵⁰
12. İşrāk ü küfr sāye-i İslām yāftend
Ez reʾfet-i Muḥammed ü ez reʾfet-i ʿAlī¹⁵¹
13. Şaḥn-ı cihān zi şehd-i şehādet leb-ā-leb-est
Ez niʿmet-i Muḥammed ü ez niʿmet-i ʿAlī¹⁵²
14. Şāhān-ı şıdk u ʿadl ü ḥayā şemʿ sān şodend
Hem şoḥbet-i Muḥammed ü hem şoḥbet-i ʿAlī¹⁵³
15. İşān esās-ı bāḥş-ı mebānī-i dīn şodend
Ez himmet-i Muḥammed ü ez himmet-i ʿAlī¹⁵⁴
16. Ehl-i vefā saʿādet-i dāreyn yāftend
Ez ḳurbet-i Muḥammed ü ez ḳurbet-i ʿAlī¹⁵⁵

¹⁴⁵ Körlerin cehaleti, Muhammed ve Ali'nin gücü sayesinde yok oldu.

¹⁴⁶ Muhammed ve Ali'nin duruluğu sayesinde tüm dünya insanların zahir ve batını nurla doldu.

¹⁴⁷ Tüm dünya Muhammed ve Ali'nin varlığının zekâtı var oldu.

¹⁴⁸ Dünya halkının ümit gözü, Muhammed ve Ali'nin davetiyle doğru yolu buldu.

¹⁴⁹ Faziletin nuru ve ilmin ışığı, Muhammed ve Ali'nin gösterdiği işaretle yayıldı.

¹⁵⁰ Küfrün tozu kâinatın meydanından Muhammed ve Ali'nin gayreti sayesinde gitti.

¹⁵¹ Şirk koşanlar ve kâfirler de Muhammed ve Ali'nin merhameti ile İslam'ın koruması altına alındılar.

¹⁵² Dünya sahnesi Muhammed ve Ali'nin nimeti sayesinde şahadet şerbetiyle dolup taşmaktadır.

¹⁵³ Sadakat, adalet ve hayâ padişahları mum gibi Muhammed ve Ali'nin yoldaşları oldular.

¹⁵⁴ Onlar, Muhammed ve Ali'nin yardımı ile dinin esaslarının uygulayıcıları oldular.

¹⁵⁵ Vefa ehli olanlar, Muhammed ve Ali'nin yakınında bulunma saadetine ulaştılar.

17. Ez küh u bām Lāt u Hübel ser-nigün şodend
Ez heybet-i Muḥammed ü ez heybet-i ʿAlī¹⁵⁶
18. Ez mihr ü māh tabl-ı beşāret zede est çarḥ
Der nevbet-i Muḥammed ü der nevbet-i ʿAlī¹⁵⁷
19. Zülmet-i küfr çün der-i Ḥayber şikeste şod
Ez kuvvet-i Muḥammed ü ez kuvvet-i ʿAlī¹⁵⁸
20. Gerdün be-çeşm-i mihr ü meheş tütüyā keşān
Ez türbet-i Muḥammed ü ez türbet-i ʿAlī¹⁵⁹
21. Dīvān-ı ḥaşr u ravza-i cennet leb-ā-leb-est
Ez şevket-i Muḥammed ü ez şevket-i ʿAlī¹⁶⁰
22. Cennet zi zīb ü zīnet-i ḥod şermgīn şode-st
Ez ḥaşmet-i Muḥammed ü ez ḥaşmet-i ʿAlī¹⁶¹
23. Ḥürşīd çün Bilāl ü kamer hemçü Kānber est
Der ḥīdmet-i Muḥammed ü der ḥīdmet-i ʿAlī¹⁶²
24. Naḫd mürüvvet-est ü fütüvvet revāc-gīr
Ez şervet-i Muḥammed ü ez şervet-i ʿAlī¹⁶³
25. Faḥr-ı nübüvvet-est ü velāyet be kāʿināt
Ez nisbet-i Muḥammed ü ez nisbet-i ʿAlī¹⁶⁴
26. Kādr nübüvvet-est ü velāyet cihān-fürüz
Ez ʿizzet-i Muḥammed ü ez ʿizzet-i ʿAlī¹⁶⁵

¹⁵⁶ Muhammed ve Ali'nin heybeti sayesinde Lāt ve Hübel, dağdan ve damdan yok olup gittiler.

¹⁵⁷ Felek, Muhammed ve Ali'nin sırasının geldiğini haber vermek için güneş ve ayı davul olarak kullanmıştır.

¹⁵⁸ Küfrün karanlığı, Muhammed ve Ali'nin kuvveti sayesinde Hayber kapısı gibi dağılmıştır.

¹⁵⁹ Felek, güneş ve ayın gözüne Muhammed ve Ali'nin (ayağının) tozundan sürme çekmiştir.

¹⁶⁰ Kıyamet meydanı ve cennet bahçesi de Muhammed ve Ali'nin heybetiyle ağzına kadar doludur.

¹⁶¹ Cennet, Muhammed ve Ali'nin ihtişamı karşısında kendi zinet ve süslemelerinden utanmaya başlamıştır.

¹⁶² Muhammed ve Ali'nin hizmetinde, güneş Bilal gibi ve ay Kamber gibidir.

¹⁶³ Muhammed ve Ali'nin serveti sayesinde yiğitlik nakde çevrilmiş ve cömertlik yaygınlaşmıştır.

¹⁶⁴ Kâinata karşı peygamberlik ve velilik övgüsü, Muhammed ve Ali'den feyz alınarak yapılmıştır.

27. Şân şerîc at-est ü tarîkat büleñdter
Der devlet-i Muhammed ü der devlet-i c Ali¹⁶⁶
28. Nâm siyâdet-est ü imâmet büzürgter
Der c itret-i Muhammed ü der c itret-i c Ali¹⁶⁷
29. Nâbî zi hevl-i gam ki rehâ mî-koned turâ
Cüz re^c fet-i Muhammed ü cüz re^c fet-i c Ali¹⁶⁸

SONUÇ

Bu çalışmada, klasik kaside tertibi dikkate alındığında Nâbî'nin mevcut bazı bölümleri oldukça az işlemiş olduğu ve özellikle üçüncü kaside göz önüne alındığında bazı bölümlere de hiç yer vermediği dikkat çekmektedir.

Çalışmaya konu olan Farsça kasidelerin, şairin Türkçe Divanı'nda yer alan kasidelerle, çoğunlukla benzer özellikler taşıdığını söylemek mümkündür. Kasidelerin bazı beyitlerinde küçük aruz hataları ve hece eksiklikleri dikkat çekse de şair, vezin ve kafiyeyi ustalıklı kullanmıştır. Kasidelerin sanatlı olması, zaman zaman girift söylemlerin yer alması, anlam inceliği ve derinliğinin bulunması, tamlamalara sıklıkla yer verilmesi sebebiyle manzumelerin dilinin basit olduğunu söylemek mümkün değildir.

Nâbî'nin, Divan şiiri geleneğinden biraz farklı olarak nesib bölümünde, aşk, tabiat ve bahar tasvirleri yerine siteme ve bazen sitayişe, dünyanın faniliği ve felekten yakınmaya, manâ ve ölçülü sözün önemine yer verdiği görülmektedir. Kasidelerinde medhiyeyi esas alan şairin girizgâh kısmına ise oldukça az yer verdiği dikkat çekmektedir. Şairin, fahriye bölümlerinde yeteneği, şiirinin ve kaleminin gücü hususunda kendini övdüğü görülmektedir. Dua bölümünde ise Allah'tan rahmet, şefkat ve af, Hz. Peygamber'den şefaât dilemektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail bölümü 488 numaralı yazma nüshada tespit edilen Farsça kasidelerin muhteva ve şekil özelliklerinin bahsinden sonra çeviriyazılı metni ve Türkçe tercemeleri verilerek Nâbî ile ilgili yeni verilerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

¹⁶⁵ Peygamberliğin değeri ve veliliğin dünyayı aydınlatması, Muhammed ve Ali'nin yüceliğiyledir.

¹⁶⁶ Muhammed ve Ali'nin devletinde şariat ve tarikatın şânı daha yüksektir.

¹⁶⁷ Muhammed ve Ali'nin silsilesinde, vekillik seyitliktir; halifelik ise büyüklüktür.

¹⁶⁸ Ey Nâbî, seni Muhammed ve Ali'nin merhametinden başka gamın dehşetinden kim kurtarabilir?

KAYNAKÇA

BİLKAN, Ali Fuat (1987). *Nabi'nin Kasideleri ve Kasideciliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.

BİLKAN, Ali Fuat (1997). *Nâbî Dîvânı*. İstanbul: MEB Yay.

BİLKAN, Ali Fuat (1998). *Nâbî Hikmet Şair Tarih*. Ankara: Akçağ Yay.

BİLKAN, Ali Fuat (2007). *Nâbî Hayatı Sanatı Eserleri*. Ankara: Akçağ Yay.

COŞKUN, Menderes (2002). *Nâbî'nin Tuhfetü'l-Harameyn'i*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

KAPLAN, Mahmut (2008). *Hayriyye-i Nâbî*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.,

KARAHAN, Abdülkadir (1987) *Nâbî*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

LEVEND, Ağâh Sırrı (1944). *Nâbî'nin Sûr-namesi*. İstanbul: İnkılâp Ktb.

MENGİ, Mine (1991). *Divan Şirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.

MENGİ, Mine (2010). *Divan Şiri Yazıları*, Ankara: Akçağ Yay.

ÖRDEK, Şerife (2012). *Nâbî'nin Farsça Divançesi* (İnceleme-Türkçeye Çeviri-Tenkitli Metin). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir: Nevşehir Üniversitesi SBE.

ÖRDEK, Şebnem Şerife (2019). *Urfalı Nâbî'nin Yayımlanmamış Farsça Kasideleri*. Urfa: I.Uluslararası Harran Multidisipliner Çalışmalar Kongresi.

YORULMAZ, Hüseyin (1996). *Divân Edebiyatında Nâbî Ekolü*. İstanbul: Kitabevi Yay.

YORULMAZ, Hüseyin (1998). *Urfalı Nâbî*. İstanbul: Şule Yay.

Ekler

قصیدہ فارسی اندر لغت فخر العالمین محمد العربی صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہٖ وَاٰلہٖ وَسَلَّمَ

امید عاقبت آندم رسید بجاہ فطار
که میشود اثر سوز ناله در دل یار
لب امید بخنجر آه ز ماہ کہ میشود
ز طور کینه بشماہ سپهر کینه گذار
زمانہ صاف دلاہ آہ زمانہ کند آزار
کہ بندہ صوب کشتاید ز کعبہ انہار
فلک بدست دہد جام باہ مقصود
اگر بر آب کند باز کونہ جناب قرار
تاہ ز جلوہ ناز آہ زمانہ شوند فارغ
لب نیاز بجنہ ز صورت دیوار
توانہ نواح ہوس سینه را تمی کرنے
کل شکفتہ اگر غنچہ میشود تکرار
بساہ کل لب بلسل بخنجر می آید
دمی کہ بوی فنا دور باشد از کلزار
زمانہ تیرہ نواز سمت از اندہ آویزد
ہزار کوہرا ختر بگردنہ ش تار
چہ کار خانہ و مرد آزماکت اینہ عالم
کہ ہر آنکہ بر آید بجز خویشی اقرار
نہ از جفای سپہر است شکوہ کاری دل
بہیچکس نتوان کہ روزگار آزاد
شکایتی ز طبیعت کنم کہ در عمر سے
نمی گذارم کہ گویم باینہ نسق لشعار
شکاف ہر دم و کلہا بہت بادہما
کند کم نلہماہ افترا باینہی و خار
بہر عشق سازم کہ از لطافت او
رو نگاہ بکنجہ چہ جای نالہ و زار
بکشتنہ کہ روم داغ سینه بنام
فد لطافت کل قطرہ چشم ہزار
دو چشم بخت نہ از بسکہ است خواب بود
فغاہ صورت کر آید نمی شوعہ بیدار
خو اسی سینه بوجہ مقتضای تخم آید
رہن کشت خون زخمہا ز آہنج کار
مر اکلیت بدست زمانہ تر مرصہ
مراد لیت بسرینجہ بستم بیمار

سر زمانہ ہر از غنچہ کرد می نابی

لب بیدہم رہ بکشتن اسرار

دی کلن لیت کہ کلہا باینہ حجت دارند
باز رنگ لطافت روز نشتر خار
دیہ کلتنہ کہ کرا فدیہ ہر از و ترکی
دیگر صوبہ نخشد غصہ زوال بہار
دیہ کلتن است کہ تا صلحہ چتر و
بہر صلوة و سلامت نغمہای ہزار

چو کلین لیمت درودان یک مصطفو کلین کشته با بحار زینت حسن

کل ملائکه بسبل محمد عربی

که بردشیم مهرش ز طبع مهر قرار

بدست روضه الایمن کشته منشرح صدری

ز بیم آنکه بماند ز طوفان کشته

چنانکه بلند کرد با خاک در گوش نرسد

فلک ز بهر هدا بیدید و خورشید

بجیرتم که بقصد بل آستانه او

وجوه او بمیاه چهار یار کری

شرعیتش بمنزل آنکه یگانه شمیر است

سزاندید خدا ساید و صیاد ارض

که می نوشتند و واسم آه چهار کار

که می فتنه برین دو کسده جفای غبار

شفیق اهل کناها دلیل مغفرتا

سخنه گذار عطا گاه ایزد غفار

تواند نه که بکند ز غایت رفعت

تویی نهایت علت خلقت عالم

اگر بنام تو آدم نکردی استغفار

هوای وصل ترا فوج بدگامیست

خلیل خلق تو همزه گرفت و می بوشید

مجت تو کد شد حرز جان اسماعیل

شبه بود با کت مه شگاف تو ز آ

ز بهر آنکه بدل داشتی محبت تو

ممنون بود ز مهر نبوت تو که شد

سبح یک سخن آموخت از دست

شناس حرته و تو بخلقه البصائر

تویی بدایت خلقت بکند دوار

کل قبول تجیدی ز باغ استغفار

رسید و دم طوفان بینه اش بخار

بدوشش استی مرفه جامه و کلزار

ندید کس نه او از دها تیغ آزار

بدله سر ز کربا بخارش منش است

کلیم هست نموی رجب بر الوار

بنفش مهر سلیمان و خوش سحر گذار

که کوه هر نفسش خفته و عدم بیار

و صلیت تو

و البتة مسوؤ تو کبر جرافتد
 کبر سبب صدق آب میشو تکرار
 شفاعت نوجوانه رایگانہ کد کس بخرد
 بچار سوی قیامت متاع استغفار
 اگر شفاعت تو نبض کبر منہ نشو
 اگر قرین مسیحا شوم شوم بیمار
 سوله دفتر جرم اگر بکوه آید
 کند عالمبای نور مهر را انکار
 دلاد لا توجه کوی مکر تو بهوشی
 تو کیستے کہ برادی بحد او کفکار
 شئی که خامه زند در صحیفه مدحش
 بدست مهر جہاں آفرین ضعیف کار
 چه میزند که کند جوات سخنه رانی
 زبان معصیت آله چونه تو بمقدار
 بخار ربوبی و شش نه حد دیر است
 بدر کئی که کند بال جبریل آه کار

کناه یوشی شفیعاً سیرکش کرما

ایا امید که یکسای روز شمار

دمی که از نه خاک سیاه بر خیزم بدیریم بسرا مجلس شبانه خمار

کینه جرمه از جام باهر رحمت

ز بهمت نابی جرم آشنا و بیغ مدار

همیشه تا که درین کشتی خزان آله ورق نثار قدم فاشوند از هار

بیلای زین و سما بروحش بار

نثار بر ک و صلوة و سلام لیل و نهار

قصیده فارسی اندر نعت حضرت فخر عالم بنی محترم صلی الله تعالی علیه و آله

شب که نقش جلوه ریزد ز غمت والای
 مینزند بر روی اختر سکه نقش بای من
 از قلم هر چند خواهم ریختن لفظ نغم
 نقش حرف لا نمایدت استغفار من
 میفرستم هر دو عالم را به نقد نیستی
 نیستی بوجه از انزل سزایه سعه ای من
 سینهاید چون نه نور در کنار آفتاب
 چه در اعروز رو آینه و فیه ای من
 در شب بجای تم بهر شکایت میشو
 بویایوشی خواش از دست ناخنها من
 بس که روح خواب سحر ای برین گام
 نشخو کیسوی جانمانه شد شب یلدا من

نفعی و ایشاتم بزور ذکر آید خاک شد
 نقطه‌های سهو تحریر معانی نیست
 کرده نتوانه یافت ز آبا که بخندیند و سخن
 آه جهانگیر خیالم گز علو خطرتم
 در جهان منم که بز صد صواع آفتاب
 در غایت حق بر سینه‌ها جماعت می‌نهند
 از خواب حقیقت کرده ام برابر را
 مصرع اشعار من کل عیونیه صفی است
 جز منطوق ابروی جانان دلبرین حکایت
 افتادم لیک هر جایی طبیعت نیستم
 چون حقیقت شد ظهورم چه میرای ظهور
 میرا بنغم طبیعت من ز بس مهمانه کنش است
 در کل خلم ز عرق که میت ریش است
 عالم کرمیت انستم که کس نادیدیت
 کاروان کام را آورد می و ای خوشی
 ناه خشک میرت از قوم خورشید
 سعلام چون مهر و ما آینه هر کویچه
 هیچ از حد محبت با بروه نینهاصام
 تذکر من تخم کفش نیستم چو کشتزار
 شانه افکار کس در که او تو ای رسید
 بشا بد عزت ز من به بود و او می‌کند
 ساحت ایام میرزا اولاد معنی کرده اند
 سروها و باغ من چون سینه خواب است

بس مرا حرف سوادت لایحه الای من
 خود ربکی که بینی درته در یای من
 جز مینا مصرعایی در کشور معانی من
 مرغ بیایه تر میرد از بیضه طغرای من
 از هجوم شب پره در دانه شهبای من
 ازین وحدت نقوشی صورت دیبای من
 بکشد خیمانه سنک طغرا را میساجی من
 کرد چشم از از بجه دره صحرای من
 کربند افتد برابر باب پیشش رای من
 لذت کوشش نه بیند دیره جوابی من
 مودوشی نه شانه از اینها نه بجه بدای من
 باشد از خوننه بستم سرخی لبهای من
 خواب شیرینه کرد بالین بکند خوابی من
 غیر وضع باه نودوناه سرهای من
 کرمه‌ی رهزنی آمل استجای من
 ز انجین شکر شیرین تر سوغ حلوانی من
 یا نخواد ازین بیرونه نهند شرای من
 بار قباها بهر خوابها میسوغ غوغای من
 قابلیت سبزه خورشید و صغای من
 چونه میند بار بار بکت لیس معانی من
 نیست امکانه رها از نیجه و کبرای من
 خامه من صفی و منه لکم و حوای من
 بس که رنگ تا توانی بر زار سیماجی من

آب خوردن ز اشک صوفی آنست که نیکو حرام
 یای ز جامه ده تو نباشیم چون بیار
 صبح و شام از مهر و مودت اندازد بخا
 نایبای خانه که بیت معنی می دود
 لعل اول چون نمیکند بفرزند قبول
 نه در آن روزی که کشتم نه در آنم سخن
 توبه که بعد از بنه از خانه صوفی شوم
 از ورق همچون رقم احرام بدم زانکه است
 معنی درگاه خدی بولی مع لسه آنکه است
 چون در چشمند و یکی بدینش بعرش مردی
 فاتح باب الشفاعة سید التادان کل
 حضرت فخر الرسل مثل کشتی جزو کل
 در مردان معنی اسرار ما او صبی منه

بیمنای منه
 سینه

آنکه گویند ناظم ترکیب اجزای و جود
 آنکه بی ادله اسم عفو را پیش چل نشد
 آنکه جز حرف تنبلیش نیست و حدیث
 آنکه از سرشاری بی چشمه اهای او
 آنکه کمتر ریزه انعام بی پای او است
 آنکه همچون حرف میر از معنی الطاف
 آنکه کمتر باره اطراف تشریفات او است
 که بعضی ذات بیمنای او مقصود
 توه خا و محس خا در جولا گاه او
 ابع بیجایی لغزشی نیست حکم که رسوخ
 بیست در جوان جز او معنی استنای منه
 مشکل با پای بی علم الاسمای منه
 بعد تسبیح جناب ربی الاعلای منه
 اینست حیات مزروع دنیای منه عقبا منه
 لغت منه نعمت احد له منه آبا منه
 موی موی نسخه زمره و اجزای منه
 اینست قای زندگی بر قامت بالای منه
 کی رها کشته ز زندان عدم اعضای منه
 لغت دنیا و ما بقربای منه
 استخوان بال عنق از دریا یای منه

هر عبارت گزینای اوست خالی در نوشت
 یار رسول لسته مدیحت برتر از حد نیست
 تو عصا در بارگاه قرب اوله مازدی
 کس نیوشید و بقدره یکس حساب شد
 نور رحمت ذات تو در کجور عیضا طبع منه
 بنست از سر رو سینه در مینه امت
 می نوشته کاتب اعمال دیوان قدر
 آه نهی هست ثواب آنه تنگ دست طاعنم
 کنج اعمال ز نقد و جنس نکوبی تهرت
 قامت خمخته ام بس از حجاب معصیت
 شعله آهیم کند سر سینه کعبه را کبار
 هم نیکم کر نباشی اندر سینه در بای حرم
 لبت شاه و ایه بخت و ایم کرد اگر
 من عیانت از تو میجو ام نه از من عمل
 ناید اهرت سر شکم بی عنایتهای تو
 کز چه آب عامیم نتواند اما قطع کعبه
 چونه ولی نعمتم امروز در هسته تویی
 غیر لغت تو نکند در صبر خامه ام
 خود بخواه میبالم از خواهم باند کن فرستی
 در ولایت فایع کیدل جو الو نیستم
 تا که گشتم سائل در کجا چو صحت کردند
 جهر سایدیم محمد لسته بدانه در که کشند
 من بزکانه سینه تاب سلامت رفتم

کردوزا

حجه سهر و قلم شد در صفا نشانی منه
 من کیم کاسخاستا بشکر بعد مولای منه
 میجو اندک و سفند تلبت موسای منه
 جز تو اینه رنگین قبا ی غلعت لولای منه
 باجلای لمعات و ابسته استجلا ی منه
 چونه دوات از رو سبانه نور ان معانی
 سینه عطلس ترا از سینه عمل امضای منه
 میسوه ننگ مهبت از سینه سوره باوای منه
 لشکر شیطانه نه بند خیر از بغای منه
 در نیاز از رحمت استغای منه
 کز نیشانی تو آب لطف در اطفا ی منه
 شور در بازند استوب و او بلا ی منه
 وای بر منه وای بر فریاد منه بر وای منه
 ایسه وکیل از خط مننولی میکند دعوائی منه
 چونک عیضا شوق از صابونه و اهیضا
 کوهوهای یاسی و این منه در بای منه
 کی خورم غم از برای لغت فدا ی منه
 جز حجاز و راست بنوع نعمتهای نای منه
 دور بین کرد لست شوق دینه بیای منه
 چونه انداز شوق بردل رسنه سربلای منه
 مهر و مهر یوزنه انوار از سیمای منه
 بوسه کاه چشم رسوا ایستیستغای منه
 من کجا در فرخ کجای استاه عدنه آرای منه

وکار حجرات افروزم قندیل حید
 حاشی که طعمه آتش سحر اعضای من
 کر بگویم در نه گویم غمزه احشانت
 حوبوبوی بند بند نسجه اجزای من
 خواهش احش اگر یاز ایهونک کم
 عضو تو ترسم سحر عنبره استغفای من
 خاک دره یکفطر نسیم شفاعت تر کند
 ای حرمنا عاطفت رازندگی بخشای من

راضی یک حرم از تک زبانت هم عهد
 از کدایان منت ایمنه بانی بشد ای من
 از صلوة و سلام کرمه تو مستغنی
 ای حبیب ایرزدی سلطانیه پیمتای من
 صد صلوة و صد سلام از هر نفس بهار و
 تادم آخر بر دخت از لب کویای من

فرید کتخدای خامه ز کبیر نغم و کتختن شاه تهای حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم

ایا حبیب خدا با محمد عربی
 هوا ای که شش مهر کله حوضه کرمند
 او شهر سوار هر کس نه که جلوه کا بگذر
 من اول طبیب شفا بخشای من که کتختن
 حکیم صنع قومش حقه دهانده
 اسیر لعل شفاعت نثار ک افغانده
 شفا عتظ اولور زبانت رحمت
 نفاخر ایتمه در خدمت رکابن ابدا
 کلید فضل کتختن خزانیه رحمت
 قلندی روز از ل جلوه و جمال که خاص
 کشلا یافته تیغ برق مستکدر
 لباکی سایه زنده اولدن بر هه جسم ایندک
 چمنستان بهشته سحاب فیضکدر
 تسبیح روز جزا یا محمد عربی
 سر لقاات سما یا محمد عربی
 فضای نور و ضیا یا محمد عربی
 ویرر عصا ته شفا یا محمد عربی
 حریض جرمه دو ایا محمد عربی
 کلل حسن له ایا محمد عربی
 بلا کس حرم و خطا یا محمد عربی
 امین وحی خدا یا محمد عربی
 الکنع جلوه نما یا محمد عربی
 قلرو دو سر ایا محمد عربی
 هر سر ای دجا یا محمد عربی
 اوه کلوترک سوا یا محمد عربی
 مدار نشو و نما یا محمد عربی

آنکه در تقدّم حسنه قبول فیض
آنکه بولدی بنیده دینے میں ثبات
یکلخت ائسا عدع ختم نبوتہ
ترتیب کار کاہ خدلا فترہ ہیری
آنکہ در مانتا ارکان ملک دین
آنکہ اهل خبرہ سلک اللآل وحی
محبوب حقک اولمغلہ فتمیشندی
فخر جوہانک اولمغلہ رازد المری

دیوان دیندہ صدر نشیند ر جہا بار
دیوار سر بخرخ متیند ر جہا بار
ہمکنک چار گوشہ تکبند ر جہا بار
خسار دینہ سطر جہیند ر جہا بار
اونال آسمان در زمیند ر جہا بار
اسرار کینج و حبیہ امیند ر جہا بار
حسینہ رضای حقہ فریند ر جہا بار
صحت شناسی روح الامیند ر جہا بار

ایت سایہ و کرملینہ نابی النجّاب
اصحاب عجزہ حصن جہیند ر جہا بار

قصیدہ ریجہ اندر مدح اسدائتہ الغالب علی بن ابی طالب کرم لہ وجہ

کس بی نبرد در شرف رفعت علی
شد بیگنا کینج عدم ریزہ خواجہ
آمیختہ انت ظاہر و باطن بیکدر
یوشید نور ذات ازل جامہ ظہور
در یاف حسنگانہ عمایر تومیات
جہل عمایر کینج بدرو ازہ عدم
یر نور شد ظہور و لظہور جوہان
عالم زکا تنجو ازہ جمع و جمع شد
ہشتم امید خلق جوہان نور شد یافت
انوار فضل ویر تو علم انت شاریافت
شد کہ کفر رفتہ زمبداہ کانیات
اشراک و کفر سایہ و اسلام یافت

جز حضرت محمد و خضر حضرت علی
از صورت محمد و از صورت علی
در کسوت محمد و در کسوت علی
در صورت محمد و در صورت علی
از طینت محمد و از طینت علی
از سطوت محمد و از سطوت علی
از صفوت محمد و از صفوت علی
از خلقت محمد و از خلقت علی
از دعوت محمد و از دعوت علی
از حجت محمد و از حجت علی
از غیرت محمد و از غیرت علی
از رافت محمد و از رافت علی

صوم حیدر ز شهد شہادت لبالب
 شاہان صدق و عدل و جانمغ شاہ
 شد از اساس تخت جانی دین بلند
 اهل و فاسادت دارینہ یافتند
 از گویہ و بام لات و هبل سرگونی شدند
 از مرد و ما و طبل اشارت زہمت صرخ
 ظلمات کفر چونہ در خیمہ شکستہ شد
 کہ و نہ بچشم مهر و مہش تو نیاکند
 دیوان ہش و روضہ جنت لبالب
 جنت زریب و زبور ضوہ شریکین شہرت
 خورشید چونہ بلال و قرہ ہجو قبر اک
 نقد مروت و فتوت روا حکیر
 فخر نبوت و ولایت بکائنات
 قدر نبوت و ولایت جہا نفوز
 شاہ شریعت و طریقت بلند
 نام سیادت و امامت بزرگتر
 از نعت محمد و از نعت علی
 ہمصحت محمد و ہمصحت علی
 از نعت محمد و از نعت علی
 از قربت محمد و از قربت علی
 از ہیبت محمد و از ہیبت علی
 در نوبت محمد و در نوبت علی
 از قوت محمد و از قوت علی
 از تربت محمد و از تربت علی
 از شوکت محمد و از شوکت علی
 از عمت محمد و از عمت علی
 در خدمت محمد و در خدمت علی
 از ثروت محمد و از ثروت علی
 از نیت محمد و از نیت علی
 از عزت محمد و از عزت علی
 در دولت محمد و در دولت علی
 در عزت محمد و در عزت علی

نابی ز ہول غم کہ رہا میکند ترا
 خوراف محمد و خوراف علی